

політики на селі, що сприятиме повноцінному розвитку молодих селян, ширшому їх залученню до процесів, які допоможуть відродитися українському селу, а Україні посісти гідне місце в міжнародному аграрному розподілі праці.

Література

1. Головенько В.А. Стан соціально-економічного розвитку українського села та його вплив на становище сімей / В.А. Головенько // Український історичний журнал. – 2008. – №1. – С. 99–117.
2. Доля І.М. Визначення пріоритетних напрямів підвищення рівня соціального захисту сільської молоді / І.М. Доля, Є.О. Пожидаєв // Донецький регіональний філіал НІСД. – Режим доступу: – <http://www.niss.gov.ua>
3. Молодіжна політика Європейського Союзу. Перспективи та шляхи запровадження в Україні: Тренінговий посібник. – Донецьк, 2006. – 104 с.

4. Молодь України: червень 2007 р.: аналітичний звіт за результатами досліджень. – Режим доступу: – <http://www.dipsm.org.ua>

5. Про затвердження державної цільової програми «Молодь України» на 2009–2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 січня 2009 р. №41. – Режим доступу: – <http://www.zakon.rada.gov.ua>

6. Про рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні «Сільська молодь: стан, проблеми та шляхи їх вирішення»: Постанова Верховної Ради України від 20 грудня 2005 року №3238-IV. – Режим доступу: – <http://www.zakon.rada.gov.ua>

7. Сільська молодь України: стан, проблеми, шляхи вирішення: основні положення щорічної доповіді Президентів України, Верховній Раді України про становище молоді в Україні за підсумками 2004 року // Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, державний інститут проблем сім'ї та молоді. – К., 2005.

8. Україна в цифрах 2009: статистичний збірник. – К.: ДП «ІАА», 2010. – 279 с.

Т.В. МАМРОШ,
к.е.н., декан економічного факультету, Тернопільський комерційний інститут

Методичні підходи щодо порядку визначення об'єктів, що підлягають приватизації

У статті розглядаються методичні питання щодо порядку визначення об'єктів, що підлягають приватизації, на її сертифікатному та грошовому етапах, а також при завершенні цього процесу як масштабного соціально-економічного проекту.

В статье рассматриваются методические вопросы порядка определения объектов, подлежащих приватизации, на ее сертификатном и денежном этапах, а также при завершении этого процесса как масштабного социально-экономического проекта.

The article discloses the methodical issues of order of the defining the objects that have to be privatized on its certification and monetary phases as well as by finalizing this process as significant social and economic project.

Постановка проблеми. Питання здійснення приватизації вже протягом тривалого часу залишаються актуальними. На особливу увагу вони заслуговують зараз, коли до приватизації залучаються підприємства, що є стратегічно важливими для економіки та безпеки держави. Саме ці підприємства в значній мірі будуть визначати тенденції розвитку національної економіки та її конкурентоспроможність, що зумовлює необхідність більш виваженого підходу до визначення їх долі.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питанням здійснення приватизації приділено в економічній літературі достатньо уваги, зокрема в працях таких вчених, як О. Бондар, Є. Григоренко, О. Пасхавер, О. Розенфельд,

О. Рудченко, О. Рябченко, М. Чечетов, М. Шкільняк та ін. У той же час питання визначення обсягів приватизації все ще залишаються дискусійними, а органи приватизації керуються переважно фіскальними цілями виконання завдань щодо надходжень до бюджету від приватизації, що хоча й спрямовано на вирішення тактичних цілей, але не завжди відповідає ринковій кон'юктурі та стратегічним цілям розвитку національної економіки.

Метою статті є розгляд методичних підходів щодо визначення переліку об'єктів, що залучаються до приватизації, на різних етапах її здійснення.

Виклад основного матеріалу. Протягом усього періоду здійснення приватизації в Україні на її сертифікатному та грошовому етапах змінювалася схема формування попиту та пропозиції в цій сфері. Зокрема, у сертифікатному етапі активним елементом виступав попит, котрий формували емітовані приватизаційні та компенсаційні сертифікати, а його задоволення здійснювалося за рахунок далеко не завжди інвестиційно привабливих об'єктів шляхом застосування адміністративно-економічних способів приватизації (рис. 1).

На відміну від цього положення на грошовому етапі, метою якого є завершення активних процесів продажу державного майна за ринковими цінами як з позиції виявлення ефективних власників, так і для поповнення бюджету, активним елементом уже слід визнати пропозицію, котра формується як за рахунок залишку неприватизованих об'єктів, а

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

також високоліквідних, котрі є інвестиційно привабливими (рис. 2). Тому задоволення попиту на придбання об'єктів здійснюється шляхом застосування переважно ринкових конкурентних способів приватизації, що слід забезпечувати з врахуванням ринкових підходів, що, на жаль, не завжди має місце на практиці.

У проекті Державної програми приватизації на 2007–2009 роки [1] передбачалося законодавчо закріпити такий порядок підготовки до приватизації державного майна. Вихідним моментом є те, що Кабінет Міністрів України затверджує та доводить до кінця поточного року уповноваженим органам управління завдання з передачі до ФДМУ для підготовки до продажу в році, що передує відповідному бюджетному періоду, об'єктів права державної власності, сумарна прогнозована вартість яких повинна бути не менша, ніж прогнозована сума надходження коштів від приватизації до державного бюджету у відповідному бюджетному періоді (рис. 3).

При цьому перелік об'єктів права державної власності, які вважаються об'єктами приватизації на період, що розробляється, включає:

- об'єкти, подальше перебування яких у державній власності є економічно недоцільним та потребує виділення додаткових бюджетних коштів для забезпечення розвитку виробництва або їх утримання;
- підприємства, що потребують фінансового оздоровлення діяльності згідно з методичними рекомендаціями, за-

твердженими Міністерством економіки України, має ознаки неплатоспроможності) шляхом залучення недержавних інвестицій;

- об'єкти незавершеного будівництва, що не можуть бути добудовані через відсутність державних коштів;
- високоліквідні об'єкти, продаж яких має забезпечити виконання бюджетних завдань [1].

Саме остання група об'єктів є домінуючою при виконанні завдань державного бюджету, але їх визначення повинно здійснюватися на принципово інших методологічних засадах. На наш погляд, в якості методологічного підходу щодо обґрунтування обсягів приватизації повинен реалізовуватися принцип врахування ринкової кон'юнктури щодо високоліквідних об'єктів, стосовно яких вже прийняте рішення про виключення із суспільного сектора. Тобто, необхідно провести аналіз кон'юнктури як на вітчизняному (щодо об'єктів, до приватизації яких передбачається залучати лише вітчизняних інвесторів з позицій дотримання національних інтересів, що забезпечується за рахунок визначення кваліфікаційних вимог до потенційних учасників продажу), так і світовому ринку крізь призму оптимальної інвестиційної привабливості об'єктів, а також обґрунтувати період часу, коли їх продаж буде найбільш доречним.

Розглядаючи методичні підходи щодо визначення переліку об'єктів, котрі залучаються до процесу приватизації в цілому, слід, на наш погляд, виходити з таких позицій. Насам-

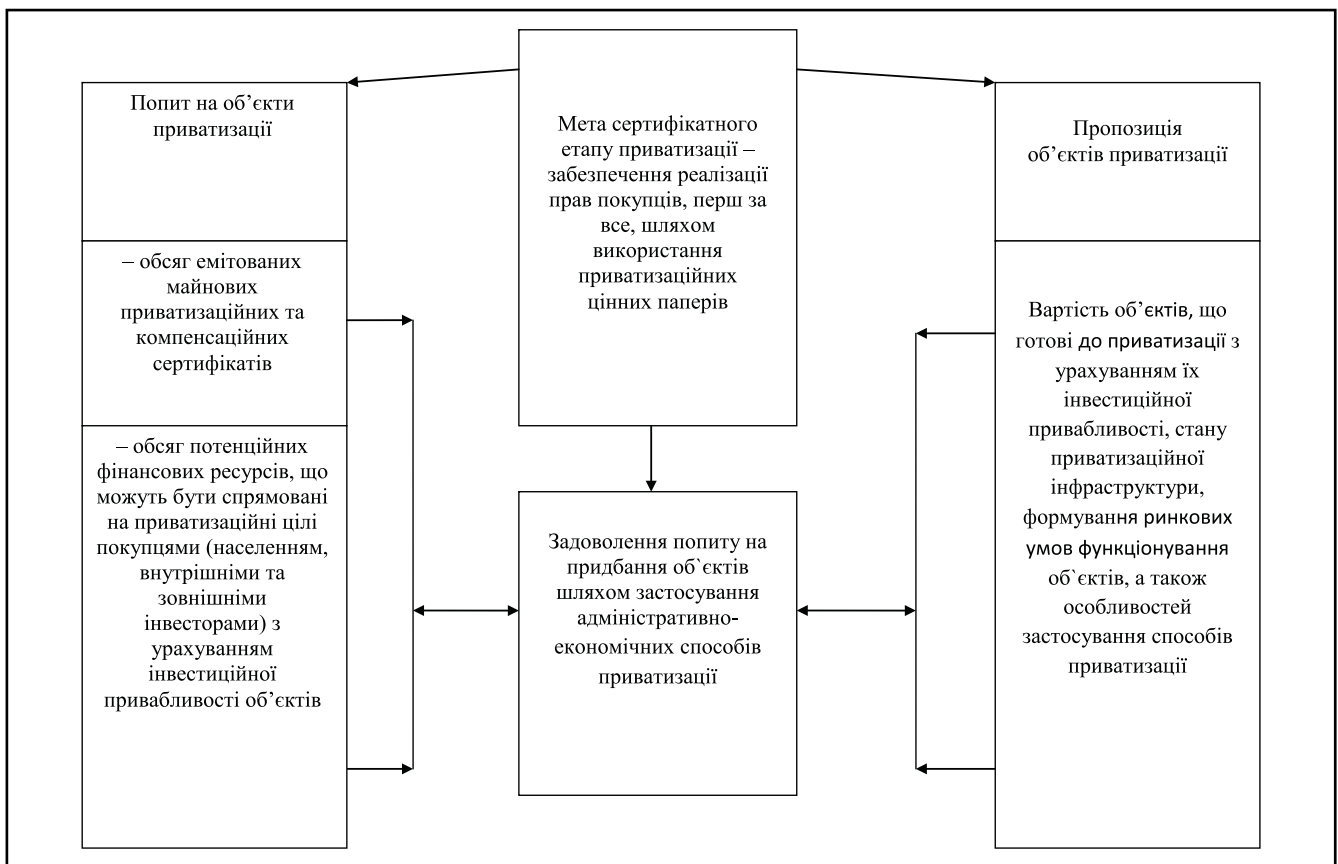

Рисунок 1. Схема формування попиту та пропозиції на об'єкти приватизації в процесі її сертифікатного етапу

Джерело: розроблено автором.

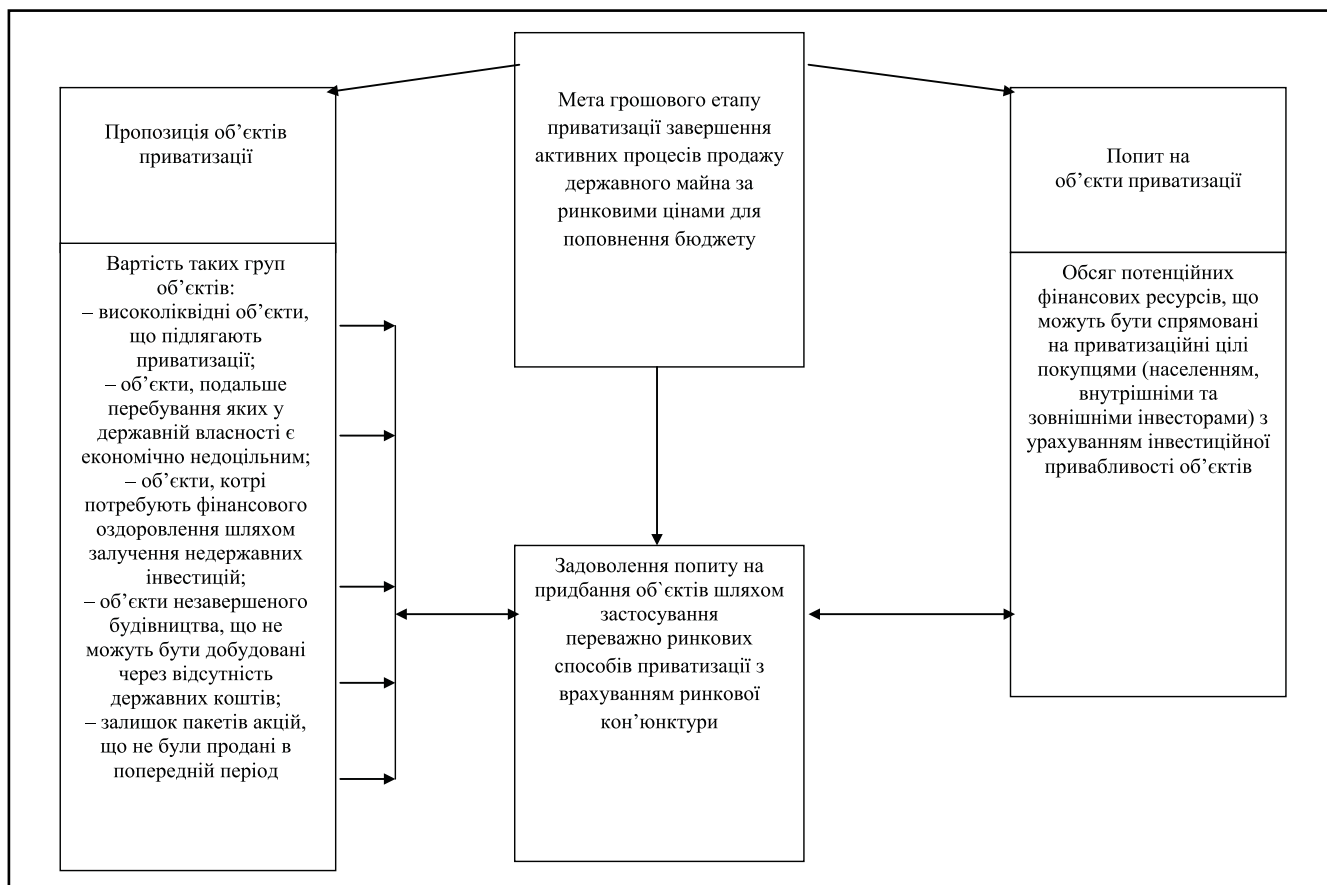

Рисунок 2. Схема формування попиту та пропозиції на об'єкти приватизації в процесі її грошового етапу

Джерело: розроблено автором.

перед треба враховувати стадії цього процесу. Зокрема, на етапі, коли ще не створена критична маса приватного сектора, тобто тоді, коли приватизація здійснюється, так би мовити, за «революційною доцільністю», потрібно враховувати необхідність забезпечення незворотності трансформаційних перетворень. У цьому контексті слід виходити з наявної кількості об'єктів, готових до приватизації, та попиту на них з врахуванням наявних платіжних засобів (приватизаційних та майнових сертифікатів, готівкових коштів).

На етапі, коли процеси реформування відносин власності стали повільнішими, тобто на сучасному етапі, коли вже створена критична маса приватного сектора, а процеси приватизації набули пооб'єктного розгляду, доцільнішими є підхід за більш вираженими критеріальними ознаками. По-перше, слід визначити наявність необхідних умов щодо можливого здійснення приватизації, якими є:

а) об'єкт віднесений до сфери, що не заборонена для приватизації;

б) ініціатор приватизації відповідно до чинного законодавства (орган, уповноважений управляти державним майном, орган приватизації, потенційний інвестор, трудовий колектив тощо).

По-друге, повинні дотримуватися відповідні критерії залучення об'єктів до приватизації, зокрема обґрунтування доцільності приватизації об'єкта (як альтернатива його функ-

ціонування в суспільному секторі з урахуванням корпоративізації) та можливі її соціально–економічні наслідки. При цьому для низьколіквідних об'єктів причиною приватизації може бути збитковість виробництва та низький рівень управління (за показниками рентабельності виробництва, обсягами інноваційної та інвестиційної діяльності); для високоліквідних – співвідношення необхідного обсягу інвестицій для розвитку підприємства та надходжень від приватизації до бюджету (з урахуванням ринкових цін продажу майна).

Слід зазначити, що зараз розглядається проект Державної програми приватизації на 2010–2014 роки [2], і хоча в ньому відсутній порядок визначення об'єктів, що підлягає приватизації, котрий розглядається в даній роботі, все ж загальні методичні підходи, що використовуються, не в повній мірі відповідає потребам національної економіки. Крім того, при визначенні доцільності приватизації об'єктів заслуговує на увагу положення Методичних рекомендацій щодо прогнозування наслідків та оцінки впливу на стан економічної безпеки держави приватизації деяких категорій підприємств (затверджено наказом Міністерства економіки України від 29.05.2009 р. №518) [3] (надалі – Методичні рекомендації), що розроблені на виконання положень Указу Президента України № 200/2008 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про забезпечення національних інтересів і національної безпеки

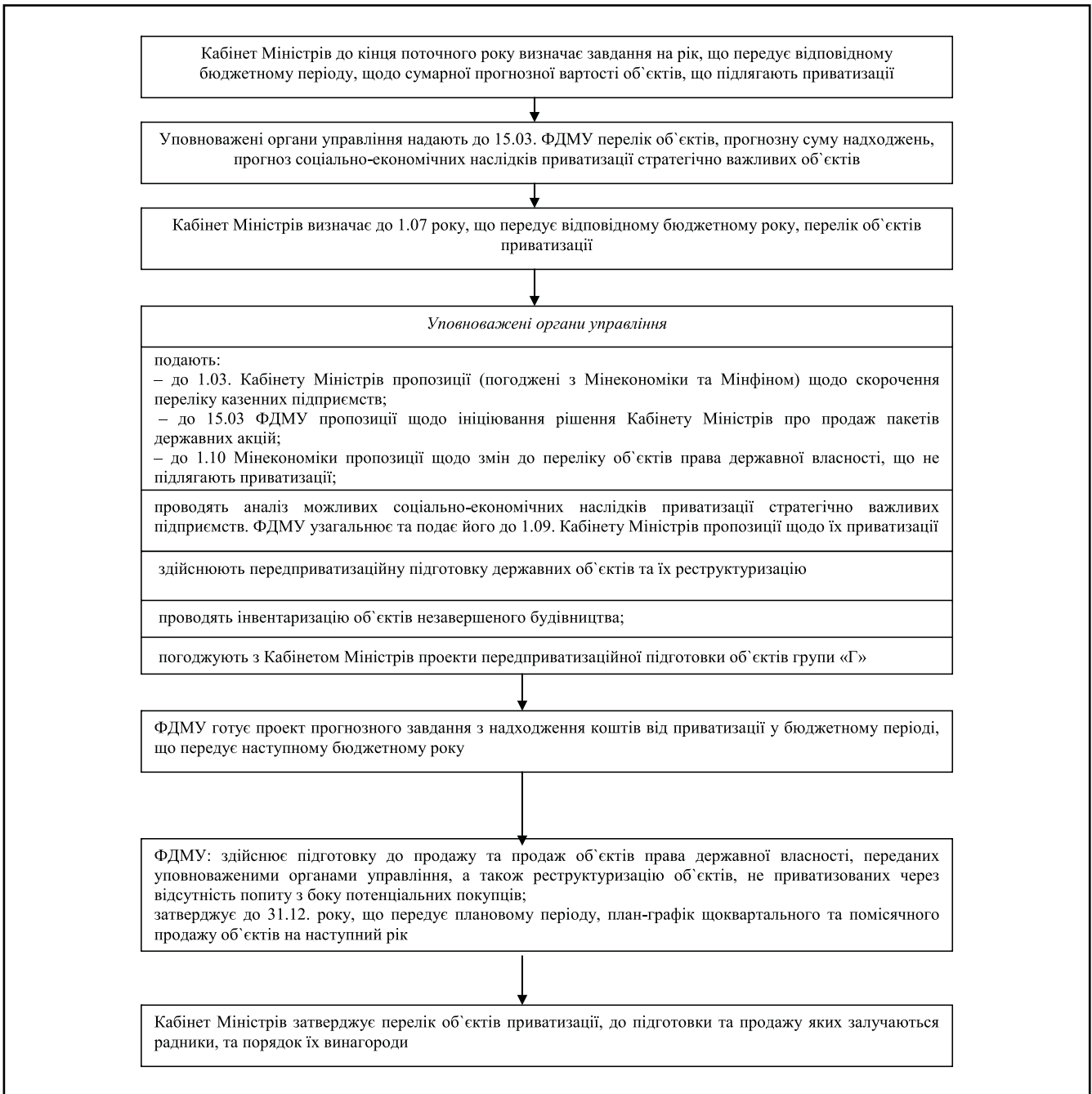

Рисунок 3. Порядок визначення переліку об'єктів приватизації на її грошовому етапі, що пропонується ФДМУ

Джерело: розроблено автором на основі [1]

у сфері приватизації та концептуальні засади їх реалізації» [4]. Як відомо, зазначений указ призупинив процеси приватизації стратегічно важливих підприємств з метою забезпечення виконавчими та законодавчими органами влади України правового поля, в межах якого приватизація буде відповідати загальнодержавним інтересам.

Що стосується Методичних рекомендацій, то вони спрямовані саме на обґрунтування доцільності реформування підприємств, що займають монопольне (домінуюче) становище на ринку товарів, науково-дослідних (науково-технічних) установ, містоутворюючих підприємств, а також підприємств, що мають стратегічне значення для економіки і без-

пеки держави. Принципово важливими положеннями Методичних рекомендацій є те, що при визначенні та прогнозуванні наслідків різних варіантів реформування зазначеного кола підприємств передбачається враховувати так званий стратегічний ефект. Економічний зміст стратегічного ефекту полягає у тому, що він відображає рівень захищеності відповідної економічної сфери, її здатність отримувати економічний ефект чи запобігати втратам, зумовленим неможливістю реалізувати інтереси майбутнього розвитку підприємства чи відповідної сфери діяльності.

При визначенні напрямів реформування передбачається враховувати вимоги забезпечення економічної безпеки

держави, а в якості її загроз розглядаються такі, як зниження конкурентоспроможності виробництва, інвестиційної та інноваційної активності, науково-технічного та технологічного потенціалу, скорочення досліджень на стратегічно важливих напрямках інноваційного розвитку; порушення процесів відтворення та критичний стан основних засобів, відсутність здійснення в необхідних обсягах інноваційно-інвестиційної діяльності; критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку тощо.

Критерієм визначення оптимального варіанту реформування підприємства є забезпечення балансу суспільних інтересів щодо його розвитку з урахуванням вимог економічної безпеки [3].

Висновки

На сучасному етапі завершення активних процесів реформування відносин власності при визначенні переліку об'єктів, призначених для приватизації, слід керуватися не тільки фіскальними інтересами поповнення бюджету, а за-

стосовувати більш виважений підхід, котрий передбачає необхідність обґрунтування доцільності приватизації об'єкта порівняно з його функціонуванням у суспільному секторі (за умови посилення управління), визначення потрібних обсягів інвестицій та джерел їх формування; надходжень до бюджету (з урахуванням ринкової кон'юнктури) тощо.

Література

1. Проект Закону України «Про Державну програму приватизації на 2007–2009 роки» <http://www.spfu.gov.ua>
2. Проект Закону України «Про Державну програму приватизації на 2010–2014 роки» <http://www.spfu.gov.ua>
3. Методичні рекомендації щодо прогнозування наслідків та оцінки впливу на стан економічної безпеки держави приватизації деяких категорій підприємств / <http://www.spfu.gov.ua>
4. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про забезпечення національних інтересів і національної безпеки у сфері приватизації та концептуальні засади їх реалізації»/ Урядовий кур'єр. – 2008. – №52. – С. 11.

О.Л. ФРАНЧЕНКО,
аспірантка, НДЕІ

Використання заощаджень населення в інвестування економіки країни через структури фондового ринку

У статті обґрунтовано необхідність використання заощаджень населення в інвестування економіки країни, запропоновано розширити спектр напрямів залучення таких коштів через структури фондового ринку та наведено схему процесу трансформації заощаджень населення в інвестиції.

В статье обоснована необходимость использования сбережений населения в инвестирование экономики страны, предложено расширить спектр направлений заимствования таких средств через структуры фондового рынка, а также представлена схема процесса трансформации сбережений населения в инвестиции.

Article justified the need to use the savings in investment economy proposed to expand the range of borrowing of funds through the stock market, and also represented schema transformation savings in investment.

Постановка проблеми. Підтримка необхідного рівня макроекономічної рівноваги на сучасному етапі економічного розвитку нашої країни неможлива без залучення в народне господарство певного обсягу інвестиційних ресурсів. Поширена думка сьогодні – залучення іноземних інвестицій, і зовсім мало приділено уваги можливості залучення внутрішніх кош-

тів, які в останні роки акумулюються с послідуочим інвестуванням або за кордон, або хоч і всередині країни, але в традиційно безпечні об'єкти. Таке розміщення зрозуміле, адже інвестування в розвиток економіки нашої країни не має гарантій ані з боку законодавства, ані стабільності в економічному відношенні. В досвіді більшості країн з розвинутою економікою внутрішні інвестиції становлять чималу частку оборотного капіталу держави. Для отримання змін у залученні внутрішніх інвестицій потрібно удосконалити механізми трансформації заощаджень населення та надати останньому гарантій. Це стимулюватиме внутрішнього інвестора.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Заощадження населення відіграють важливу роль у соціально-економічному розвитку суспільства. Одним із перших, хто розробляв наукові уявлення про заощадження як економічне поняття, був А. Сміт. Він стверджував, що «кожен марнотрат є ворогом суспільного блага, а будь-яка ощадна людина – суспільним благодійником».

Теоретичні основи сутності дефініції заощаджень досліджувалися іноземними та вітчизняними науковцями. Серед них хотілося б виділити праці таких вчених, як О. Мамедов, О.М. Мозговий, М. Алексеенко, В.В. Булатов, М.П. Денисен-